

Til Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 DEP

0030 Oslo

Høringsuttalelse – reservasjonsordning for fastleger.

Dere kaller det «endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og i pasient- og brukerrettighetsloven (hjemmel til å gi forskrifter om reservasjonsmulighet for fastleger og rett til å skifte fastlege ved reservasjon)». Men åpner disse lovene egentlig for adgang til slik hjemmel?

Formålet med helse- og omsorgstjenesteloven er:

§ 1-1. Lovens formål

Lovens formål er særlig å:

1. forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne,
2. fremme **sosial trygghet**, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, **bidra til likeverd** og likestilling og **forebygge sosiale problemer**,
3. sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre,
4. sikre tjenestetilbudets kvalitet og **et likeverdig tjenestetilbud**,
5. sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir **tilgjengelig** for pasient og bruker, samt sikre at **tilbudet er tilpasset den enkeltes behov**,
6. sikre at **tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet og**
7. bidra til at **ressursene utnyttes best mulig**.

Jeg mener at forslaget om legers reservasjonsrett bryter med lovens formål. Det er uheldig og viser svært liten respekt for pasientenes behov.

Formålet med pasient- og brukerrettighetsloven er:

§ 1-1. Formål

Lovens formål er å **bidra til å sikre befolkningen lik tilgang på tjenester av god kvalitet ved å gi pasienter og brukere rettigheter overfor helse- og omsorgstjenesten.**

Lovens bestemmelser skal bidra til å fremme tillitsforholdet mellom pasient og bruker og helse- og omsorgstjenesten, fremme sosial trygghet og ivareta respekten for den enkelte pasients og brukers liv, integritet og menneskeverd.

Forslaget om legers reservasjonsrett bidrar ikke til noe av dette! Tvert imot fører det til dårligere tillitsforhold mellom pasient og helsetjenesten, gir sosial utrygghet og ivaretar ikke respekten for den enkelte pasient!

En viktig lov har dere unnlatt å nevne innledningsvis, men den bør vel være med siden den også er en del av hjemmelsgrunnlaget til de forskriftene som skal endres. Det gjelder:

Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven).

Kapittel 1. Lovens formål, virkeområde og definisjoner

§ 1. Lovens formål

Lovens formål er å bidra til **sikkerhet for pasienter** og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten samt **tillit til helsepersonell og helse- og omsorgstjenesten.**

Jeg greier ikke å se hvordan forslaget om legers reservasjonsrett skal kunne imøtekomme dette formålet fullt ut.

Så har dere underoverskriften «Forskrift om endringer i fastlegeforskriften (forskrift 29. august 2012 nr. 842 om fastlegeordningen i kommunene) og i forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen (forskrift 29. august 2012 nr. 843)».

Hva har egentlig enkelte legers ønske om reservasjonsrett med selve fastlegeordningen å gjøre? Det har i alle fall ikke noe med pasient- og brukerrettighetene å gjøre! De bør ikke svekkes!

Forslaget til lovendring:

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester gjøres følgende endringer:

§ 3-2 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om fastlegeordningen, herunder om kvalitets- og funksjonskrav, om adgangen til suspensjon av fastlegeordningen og om fastlegers mulighet til å reservere seg mot henvisning eller behandling når reservasjonen er begrunnet i alvorlige samvittighetskonflikter knyttet til liv og død.

Min kommentar:

Jeg mener at dette tillegget ikke passer her. Legers reservasjonsrett hører ikke hjemme i denne sammenheng. Loven gjelder pasienters rettigheter, ikke sant? Legers reservasjonsrett er ikke et «kvalitets- eller funksjonskrav» sett fra pasientenes side. Skulle det vært plassert et sted måtte det vært til andre ledd som gir Kongen i statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om krav til innhold i tjenestene etter bestemmelsen i loven. Det at man ikke kan få henvisning til abort hos alle fastlegene er en reduksjon av innholdet i tjenestene som vil føre til ekstra bryderi og belastning for pasientene.

Paragrafen lyder i dag slik:

§ 3-2. Kommunens ansvar for helse- og omsorgstjenester

For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen blant annet tilby følgende:

1. Helsefremmende og forebyggende tjenester, herunder:
 - a. helsetjeneste i skoler og
 - b. Helsestasjonstjeneste
2. Svangerskaps- og barselomsorgstjenester
3. Hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner, herunder:
 - a. legevakt,
 - b. heldøgns medisinsk akuttberedskap og
 - c. medisinsk nødmeldetjeneste
4. Utredning, diagnostisering og behandling, herunder fastlegeordning
5. Sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering
6. Andre helse- og omsorgstjenester, herunder:
 - a. helsetjenester i hjemmet,
 - b. personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt,
 - c. plass i institusjon, herunder sykehjem og
 - d. avlastningstiltak.

Kongen i statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om krav til innhold i tjenestene etter bestemmelsen her, herunder bestemmelser om kompetansekrav for ulike typer tjenester.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om fastlegeordningen, herunder om kvalitets- og funksjonskrav og om adgangen til suspensjon av fastlegeordningen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om privat helse- og omsorgsvirksomhet i kommunen, herunder om kvalitets- og funksjonskrav. Dette gjelder også private tjenesteytere som ikke har avtale med kommunen.

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endringer:

§ 2-1 c fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om gjennomføring og utfylling av pasientrettighetene i fastlegeordningen, herunder om barns plassering på liste. Departementet kan også gi forskrifter om retten til å skifte fastlege, blant annet om utvidet rett til å skifte fastlege for pasienter som står på liste hos en fastlege som har reservert seg på grunn av alvorlige samvittighetskonflikter knyttet til liv og død.

Utkast til forskrift om endringer i fastlegeforskriften og i forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen

I forskrift 29. august 2012 nr. 842 om fastlegeordning i kommunene gjøres følgende endringer:

Forskriftshjemmel er uendret: Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2 og helsepersonelloven § 14.

Den første har jeg omtalt ovenfor. Den andre hjemmelen lyder:

§ 14. Beordring av helsepersonell til vaktordninger

Departementet kan bestemme at helsepersonell skal delta i vaktordning på det sted der de bor eller arbeider.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om gjennomføring m.v. av vaktordninger.

Jeg ser ikke at helsepersonelloven gir hjemmel for å gi fastleger reservasjonsrett.

Overskrift til nytt kapittel 5 skal lyde:

Kapittel 5 Reservasjon av samvittighetsgrunner

Ny § 24 a skal lyde:

§ 24a Avtale om reservasjon mot å henvise til abort

Kommunen og fastlegen kan avtale at fastlegen av samvittighetsgrunner reserverer seg mot å henvise til abort. Kommunen skal sende kopi av avtalen til fylkesmannen.

Med henvisning til abort menes i denne sammenheng alle handlinger som inngår i prosessen fra å motta en kvinnes spørsmål eller begjæring om abort, jf. abortloven § 5, tilby og eventuelt gi kvinnen informasjon og veiledning om hva samfunnet kan tilby henne av bistand, jf. abortloven § 2, gi informasjon om inngrepets art og medisinske virkninger, jf. abortloven § 5 andre ledd, **fastsette svangerskapets varighet** og sende henvisning og begjæring om abort til sykehuset, jf. abortloven §§ 6 og 7.

Kommunen kan **bare** inngå avtale om reservasjon dersom kvinnene på legens liste **vil få tilbud om henvisning til abort på annen måte, uten urimelig ulempe.** Før avtale om reservasjon kan inngås, **må fastlegen legge frem en skriftlig avtale med en annen fastlege i nærheten om at han eller hun forplikter seg til å henvise legens listeinnbyggere til abort.**

Min Kommentar

Det at legen ikke en gang skal kunne motta spørsmål om abort, ikke gi informasjon og veiledning om hva samfunnet kan tilby av bistand og ikke en gang fastsette svangerskapets varighet, virker merkelig. Det bør de kunne gjøre med god samvittighet? Det samme gjelder informasjon om inngrepets art og medisinske virkninger. Slik nøytral informasjon må da enhver lege kunne gi uten å føle dårlig samvittighet? Det skader da ingen!

Enda snodigere blir det når den som hevder å ha ikke ha samvittighet til selv å henvise kvinner til abort, skal inngå skriftlig avtale med annen fastlege som skal gjøre denne jobben for dem! Dette kaller jeg et skikkelig anstaltmakeri! Hvorfor skal det gi noen bedre samvittighet å med viten og vilje la en annen lege gjøre det en selv ikke vil? Resultatet blir jo nøyaktig det samme, pasienten må bare ta en liten omvei!

Jeg tror ikke det holder med avtale med en annen fastlege i kommunen når pasienten har krav på konsultasjon dagen etter at vedkommendes fastlege har avvist vedkommende. Hva hvis reserven

har fri den dagen, avspaserer, er på ferie, sykmeldt, har fødselspermisjon, eller av andre årsaker ikke er på jobb? Her kreves det betydelig tilrettelegging. Ingen vet jo når behovet for videre henvisning kan oppstå.

Legen skal inngå avtale med en eller flere fastlegekolleger. Kommunen skal inngå avtale med legen om reservasjonsretten. Kommunen skal sende kopi til fylkesmannen som vel da skal motta denne og oppbevare den. Skal han gjøre noe i denne sammenheng? Kommunen må sørge for at det til enhver tid er fastleger på vakt som kan henvise til abort.

Det eneste som oppnås med dette er betydelig økt byråkrati!

Reglene i bestemmelsen her og i §§ 24 b til 24 g gjelder også fastleger med fellesliste, jf. § 11.

Ny § 24 b skal lyde:

§ 24 b Kommunens ansvar for tilgang til fastleger som ikke har reservert seg

Kommunen skal sørge for at det er tilstrekkelig tilgang til fastleger i kommunen slik at kvinner kan få oppfylt sin rett til å skifte fastlege etter forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen § 6 andre ledd.

Min kommentar:

Dette fører til vesentlig mer byråkrati. Det er mye annet som kommunens helseledelse heller burde prioritere å bruke ressursene sine på enn slikt tull som ikke har noe annet formål enn å gjøre det litt mer belastende for de som er i en fortvilet situasjon å få abort og å misbruke offentlige ressurser til unødvendig byråkrati.

Ny § 24 c skal lyde:

§ 24 c Fastlegens ansvar for informasjon om reservasjonen til sine pasienter

Fastlegen skal informere alle pasientene på sin liste om at han eller hun reserverer seg mot å henvise til abort umiddelbart etter at avtale om reservasjon er inngått.

Min kommentar: Da må han eller hun sende meg brev for det er sjelden jeg er hos legen. Det ville ikke være særlig hyggelig å først få den beskjeden når jeg eventuelt møter opp fordi jeg er blitt uønsket gravid. Dette blir ekstra byråkrati. Når legen får en ny pasient må vedkommende huske på å informere vedkommende om reservasjonen. Det blir en ekstra jobb som lett kunne vært unngått om legen hadde brukt sunn fornuft.

Ny § 24 d skal lyde:

§ 24 d Tilbud om konsultasjon hos en annen fastlege

Fastlegen skal sørge for at kvinner som står på hans eller hennes liste som vurderer eller ønsker henvisning til abort, får tilbud om konsultasjon hos en annen fastlege i nærheten senest neste virkedag. Fastlegen skal også informere kvinnene om at begjæring om abort kan settes frem direkte overfor sykehuset uten henvisning, jf. forskrift 15. juni 2001 nr. 635 om svangerskapsavbrudd § 1.

Min kommentar:

Denne paragrafen henger ikke helt på greip i forhold til § 24 a annet ledd hvor det er et svært utvidet henvisningsbegrep. Disse to paragrafene bør samordnes slik at det ikke oppstår misforståelser. I § 24 d forutsettes det vel at legen kan motta en kvinnes spørsmål eller begjæring om abort. Hvor store er forskjellen på å henvise til sykehus og å si at pasienten selv kan henvende seg der? Det er vel bare en gradsforskjell og innebærer vel at mesteparten av det som er regnet

opp i § 24 a er noe legen må gjøre likevel om enn indirekte. Jo mer jeg ser på dette, jo mer tullede synes jeg forslaget om legers reservasjonsrett virker. Det er inkonsekvent at en yrkesgruppe skal kun reservere seg fra å utføre tjenester som brukerne har lovmessig rett på! Det blir bare en liksomreservasjon.

Ny § 24 e skal lyde:

§ 24 e Kommunens ansvar for informasjon

Kommunen skal sørge for at innbyggerne i kommunen får informasjon om hvilke leger som reserverer seg mot å henvise til abort.

Min kommentar:

Mer byråkrati. Helseministeren elsker tydeligvis økt byråkrati.

Ny § 24 f skal lyde:

§ 24 f Prioritering av pasienter fra lege som har reservert seg

En fastlege som har inngått avtale om å henvise til abort kvinner som står på liste til en lege som har reservert seg, skal tilby kvinnene konsultasjon for henvisning til abort senest innen neste virkedag, jf. § 24 d.

Min kommentar:

Hva hvis han eller hun er fullbooket den dagen, eller får inn akutttilfeller av egne pasienter? Skal de settes på vent mens han eller hun sørger for å effektivere det fastlegekollegaen ikke ville gjøre? Det å undersøke og snakke med en ny pasient for å finne ut om det virkelig er slik at vedkommende ønsker abort, er vel ikke noe som skal være et venstrehåndsarbeid og tas som en hastverkssak? Her synes jeg pasientenes behov både for de de som denne legene allerede har og for de som blir henvist fra en kollega blir sterkt undervurdert. Er vi ikke verdt noe som mennesker? Er det ikke en fare for at denne ordningen kan føre til at flere tar abort fordi de ikke får tilstrekkelig tilpasset veiledning før henvisning til abort? Deres egen fastlege gir etter § 24 a annet ledd null veiledning og den det henvises til kjenner ikke pasienten og vedkommendes situasjon og kan derfor komme til å være for rask med henvisningen. De å velge å ta abort er ikke noe noen gjør helt uten å ha vært litt i tvil. Det er et stort skritt å ta. Denne siden av saken synes jeg de legene som krever reservasjonsrett undervurderer.

Ny § 24 g skal lyde:

§ 24 g Avslutning av avtale om reservasjon av samvittighetsgrunner

Kommunen kan si opp en avtale om reservasjon mot å henvise til abort dersom;

- fastlegen ikke overholder sine plikter etter §§ 24 c og 24 d,
- avtale med annen fastlege etter § 24 a tredje ledd faller bort eller
- det ikke er tilstrekkelig tilgang til fastleger i kommunen til at kvinner kan få oppfylt sin rett til å skifte fastlege etter forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen § 6 andre ledd.

Min kommentar:

Dette betyr at ~~det ikke er~~ leger som hevder at de ikke har samvittighet til å henvise kvinner til abort, likevel kan måtte gjøre alt det som er oppregnet i § 24 a annet ledd! De må være i en stor kommune for å slippe det. Det gjør forslaget til reservasjonsrett enda mer hult. Det stinker av det!

I forskrift 29. august 2012 nr. 843 om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen gjøres følgende endringer:

§ 5 andre ledd skal lyde:

Ved fylte 16 år treffer barnet selv avgjørelse om valg av fastlege. Er barnet mellom 12 og 16 år kan det selv fremsette krav om bestemt fastlege etter samtykke fra den eller de som har foreldreansvaret. *Jenter mellom 14 og 16 år som står på liste hos en fastlege som har reservert seg mot å henvise til abort av samvittighetsgrunner, jf. forskrift om fastlegeordning i kommunene § 24 a, treffer selv avgjørelse om valg av fastlege.*

Min kommentar:

Stakkars unger!

§ 6 nytt andre ledd skal lyde:

Personer som står på liste hos en fastlege som har reservert seg av samvittighetsgrunner mot å henvise til abort, jf. forskrift om fastlegeordning i kommunene § 24 a, har rett til å skifte til en fastlege i nærheten som ikke har reservert seg. Et slikt skifte skal ikke regnes som et skifte etter regelen i første ledd om rett til å skifte fastlege inntil to ganger i året.

Min kommentar:

Mer byråkrati!

§ 6 nytt tredje ledd skal lyde:

Ved fylte 16 år fremsetter barnet selv krav om skifte av fastlege. Er barnet mellom 12 og 16 år, kan det selv fremsette krav om skifte av fastlege etter samtykke fra den eller de som har foreldreansvaret. *Jenter mellom 14 og 16 år som står på liste hos en fastlege som har reservert seg mot å henvise til abort av samvittighetsgrunner, jf. forskrift om fastlegeordning i kommunene § 24 a, kan fremsette krav om skifte av fastlege uten samtykke fra den eller de som har foreldreansvaret.* Er barnet under 12 år, fremsettes krav om skifte av fastlege av den eller de som har foreldreansvaret.

Min kommentar:

Stakkars unger!

Jeg anser den foreslåtte reservasjonsretten som helt unødvendig. Fastleger må kunne gi sine pasienter all bistand som hører til fastlegenes oppgave. Var ikke hovedhensikten med fastlegeordningen at vi som pasienter skulle ha en lege som kjente oss og at vi skal slippe å fortelle hele vår sykdoms- og livshistorie hver gang vi går til legen. Forslaget om reservasjonsrett bryter med dette og det fører til at i utgangspunktet vanskelig situasjon for pasientene bare blir enda mer vanskelig og strevsom. Jeg synes fastleger som påberoper seg reservasjonsretten opptrer uetisk og setter seg selv til dommer over pasientene sine. Det er vel ikke legenes oppgave? Bør de ikke isteden prøve å være forståelsesfulle medmennesker?

Hilsen Karen Jensen, Oslo